

– Създавал е сблъсъци, защото не се е съобразявал с етикети и авторитети. Той е непоклатим в ревизиите си. Оглежда фактите от всички посоки. Не лавира, не се поддава на влияния и манипулации. Журналистите симпатизират на такива хора и им дават трибуна. В това няма нищо лошо.

– Знаеш ли какво ми каза министърът на вътрешните работи? – пита ме от упор Ана Караиванова.

– Не знам, но предполагам.

– Каза ми, че Тодор Теохаров е черноглед. Във всеки човек вижда някакъв нарушител.

– Министърът на вътрешните работи е казал подобно нещо и на заседание на Министерския съвет. Но това не е попречило на проф. Любен Беров да го назначи за шеф на групата за проверки на корупцията в държавната администрация!

– Освен това – Ана Караиванова си дава напрегнато-съсредоточен вид, мъчейки се да намери най-точните думи за това, което иска да каже – Теохаров е без политическо доверие. Винаги е работил в ущърб на каузата ни.

– Винаги е работил в интерес на истината – контрирам я язвително. – А това, че каузата ни често се разминава с истината, си е виновна самата тя, а не Теохаров.

XII

Като бивш прокурор Ана Караиванова работи все с хора от т. нар. компетентни органи – полицаи, следователи, прокурори. Знае, че те са били, а повечето от тях и сега са още „Винаги верни на партията!“, въпреки деполитизацията им, и няма да я издънят с разкрития, подяждащи престижа на БСП. Тя устройва няколко изслушвания на такива служители – Ангел Ганев, началник отдел „Следствен“ на Главната прокуратура, Милен Кантарджиев, заместник-ръководител на столичната следствена служба, Кръстьо Комитов, началник направление „Икономическа полиция“ в Дирекцията на националната полиция, Ангел Александров, началник отдел „Разследване на крупни дела в областта на финансовата, кредитната и данъчната система“.

Общото между всички тези хора е това, че могат да говорят много, без да казват нищо. Тренирани са служебно да бъдат гос-

подари на тайните си. Колкото и настоятелно членовете на комисията да ги подсещат за какво всъщност са поканени, те майсторски се отклоняват от предмета на анкетата. Ангел Ганев се забива в структурата, функциите и дисциплината в прокуратурата. Кръстьо Комитов се увлича по теорията на корупцията. Ангел Александров замита фактите с метлата на следствената дискретност. Единствено Милен Кантарджиев цепи някак си направо, като ни запознава по-конкретно с обстоятелствата около няколко крупни афери.

Ето някои извадки от техните изложения:

„Не мога да цитирам имена“

Кръстьо Комитов: Поставяте ме в много деликатно положение. Нашите служби се занимават с предварителните проверки, с оперативно-издирвателната дейност. За оперативната информация не бива да се говори. За да кажа нещо конкретно, трябва да има осъдителна присъда. Затова ще говоря въобще по проблемите на корупцията. Да, има я в правораздавателната власт. Аз така считам. Единствените в тази държава, които искат да се разкрие истината за машинациите в икономиката, са оперативните работници. Оттам нагоре всичко се прикрива. Защо е така? Не мога да отговоря.

Най-тежките случаи, с които се сблъскваме, това са игрите с акцизните стоки – цигари, алкохол и особено петрол. Внася се от Русия или Румъния дизелово гориво. Освобождава се като промишлено гориво на митницата и след това се продава пак като дизелово. Има разлика в цената. Има и разлика в акциза. Вкарани са около 25 моторни танкера. От танкер се печелят около 60 милиона лева. Може да се направи сметка с какво е ошетен бюджетът.

Мое лично мнение е, не ангажирам никого, за мен в нашата страна митница не съществува. Митницата е разграден двор. Няма и граничен контрол. За „Булгарконтрол“ да не говорим...

ВЪПРОС: Вие вероятно имате оперативни данни за някои конкретни случаи?

Кръстьо Комитов: Конкретно може да говори само следствие-то. Нека то да докаже, че това, което сме му дали, е истина. Тогава...

ВЪПРОС: Какви са формите за намеса на хора от висшите ешелони на властта?

Кръстьо Комитов: Формите на намеса – с подставени лица. Създават фирми.

ВЪПРОС: Конкретни лица?

Кръстьо Комитов: Ох, вие пак с тези конкретни лица!... Трагедия са и свободните безмитни зони. Там търговията става по съмнителен начин. Прословутото 35-о постановление на Министерския съвет от 1992 г. казва, че облагането в безмитните зони става върху договорената цена между продавача и купувача. Те си пишат една фиктивна цена за покупка, да кажем кашон цигари за 10 долара. И върху тези десет долара се начисляват всички налози. Докато един кашон струва някъде между 305 и 310 долара. Тук ние изпадаме в безизходица. Нищо не можем да направим.

ВЪПРОС: Когато едно висше длъжностно лице като вас каже нещо пред една такава комисия, би следвало да даде малко по-конкретни данни. Няма смисъл от най-общии приказки.

Кръстьо Комитов: Пак ви казвам, не мога да цитирам имена.

ВЪПРОС: С данъчната администрация нямате ли връзка?

Кръстьо Комитов: Имаме... Но данъчните власти влизат само в дребните фирми. В големите чисто и просто ги е страх...

„Безмитните зони – трамплин за контрабандистите“

Ангел Александров: Аз едва ли бих бил полезен, да ви посоча конкретни случаи на корупция. Бих могъл само да застъпя предпоставки. В последно време особено се засилиха дейности, свързани с даване на кредити от страна на банките както на държавни предприятия и фирми, така и на частни лица. В някои банки започнаха да се отпускат кредити в грубо нарушение на законодателството. Нарушава се съотношението между собствените ресурси на съответната търговска банка и възможностите ѝ за кредитиране. Кредитите се отпускат за един дълъг период за погасяване. Включително в тези случаи се привличат краткосрочни кредитни активи на други банки, като се смущава функционирането им.

Кредити се отпускат без задълбочено проучване на финансовото състояние на фирмите, без икономическа обосновка, като за обезпечаването – това вече прави впечатление – се приемат несъществуващи залози. Обезпечават се кредити със стока, която би следвало да се закупи с тези кредити и която не е въобще в страната... Големи суми от получаваните кредити са обръщани във валута и се изнасят навън в нарушение на съществуващия валутен режим. Прави впечатление, че ръководството и контролът върху финансовата дейност на банките не е на необходимото ниво.

Може би предпоставка за това са и някои прерогативи в законодателството... Централната банка също допуска закононарушения. С валутния резерв на страната се оперира по един неправомерен начин. Теглят се суми, и то не малки, когато резервът е много намален по един начин, как да ви кажа, парадоксален. Вдига се телефонът и се казва: „Трийсет милиона да се даде кредит!“ Устно, без писмени разпореждания...

Тук неволно си спомням за доклада на Яна Калъчева във връзка със заема от Световната банка в размер на 150 000 000 долара, изразходван за закупуване на нефтопродукти само от страните на Европейската общност. В доклада се критикува шефът на валутните операции на БНБ Стоян Шукеров, че работи без правила, утвърдени от управителния съвет. „Извършването на валутни операции става с устно нареждане на началника на управлението или на неговия заместник“ – пише в него.

Ангел Александров вероятно също си спомня за този доклад, довел до бързото пенсиониране на Яна Калъчева, или пък е стигнал до подобно заключение от някакво собствено разследване, защото на въпроса: „Това въз основа на конкретни дела и сигнали ли е?“, отговаря:

– Това е във връзка с първия транш по заема от Световната банка. Ние разследваме в случая къде отиват парите. Къде се движат? Мъчим се да пробием. Но не можем да получим достъп, да видим разбивката, да разберем как и къде са се движили. Обществеността смята, че само „Нефтохим“ и „Химимпорт“ имат отношение към тази работа. Но не е така. Това са пари, минали през банките, преди да се реализират на пазара.

ВЪПРОС: Имате ли някакви данни за безмитната зона в Бургас?

Ангел Александров: Оказва се, че всички безмитни зони, почти всички, са трамплин за контрабандистите. В страната действа „втора частна митница“ – ние така ѝ казваме. С всички атрибути – печати, документи. След като държавната митница пусна стоката да транзитира през България, започва да действа частната. Тя издава документи, че стоката е напуснала границите ни. Но де факто е останала тук. И отива на пазара в безмитната зона. Хазната ни губи много от това...

„В прокуратурата корупцията не е налице“

Ангел Ганев: Главният прокурор разпореди на комисия в състав аз, като завеждащ отдел „Следствен“, и г-н Огнян Атана-

сов, като завеждащ отдел „Административен“, да извършим проверка в Сливен по сигнали на районния прокурор Николов срещу окръжния прокурор Руско Карагогов. Ние не провеждахме разпити (знаете, че прокурорите, както и народните представители, имат имунитет), а снемехме писмени обяснения. В хода на проверката се оказва, че две от делата липсват и не могат да се намерят в прокуратурата. Успяхме да отворим касите (на прокурора Николов) и вътре намерихме едно часовниче. Делата ги нямаше...

Николов отправяше оплаквания и обвинения по отношение на Карагогов, че същият е получил подкупи. По повод на това извикахме споменатите граждани. Единият потвърди една част от оплакването, а за другата част заяви, че малко е подсилил нещата. Дал бил 6–7 хиляди лева на Карагогов по един или друг повод, просто ги дал като субсидиране на прокуратурата. Но за останалата част от сумата, за която се твърдеше, че е някъде около 20–30 хиляди лева, не потвърди. Така че не намерихме достатъчно основание да поискаме от Висшия съдебен съвет снемане на съдебния имунитет на Руско Карагогов, за да образуваме предварително производство.

Открихме много нарушения в работата на районния прокурор Николов по отношение на процедурата, по водене на преписките и делата, несвоевременни решения, конфликти със следствието и пр.

ВЪПРОС: Тези неща малко ни интересуват. Ако може г-н Ганев да ни информира във връзка с корупцията в прокуратурата?

Ангел Ганев: Смя да твърдя, че в прокуратурата корупцията не е налице.

ВЪПРОС: Нямате данни или не следите нещата?

ОТГОВОР: Ако такова следене и такава мнителност съществува, това ще доведе до нежелани ексцесии, до спъване на работата.

Няма дело с осъдителна присъда

Милен Кантарджиев: В нашата следствена служба няма свършени дела за корупция. Няма образувани, няма подадени.

Аз съм следовател от петнайсетина години. Занимавам се предимно с разследване на стопански дела. Пряко контролирам звеното, което разследва тежките стопански престъпления на територията на София. От година и половина, откакто съм ръко-

водител, нито едно дело при нас не е приключило с осъдителна присъда, дори на първа инстанция. Дали вината е наша, не зная, но това е факт. Нямаме дело, изпратено с мнение за съд, което да не е върнато от прокуратурата.

Миналата година разследвахме директора на една банка. Няма да кажа коя е. Та отивах да изглеждам едни документи при един от шефовете. И вътре случайно виждам шефа на телевизията Асен Агов. И ги попитах: „Какво прави при вас? Пари ли иска?“ „А, не, той, понеже са го подгонили да го уволняват, та иска нашето лоби на банката сред депутатите да го подкрепи“...

В нашата следствена служба понастоящем се води дело против управителя и подуправителя на банка „Електроника“. Следственото дело е номер 96 от 1993 г., а прокуратурската преписка е номер 82 от същата година. Но да не ви занимавам с подробностите. Делото е образувано за престъпление по служба, член 282, алинея 3, във връзка с отпуснат кредит в размер на 102 милиона лева. Ние предложихме на прокуратурата мярка за неотклонение „задържане под стража“ на двамата ръководители Мирчо Пейковски и Живко Стоименов, тъй като се касае за огромна сума. Мярката беше потвърдена от заместник градския прокурор г-н Блажев. Но беше бързо отменена на Живко Стоименов от градския прокурор Нестор Несторов, а на Мирчо Пейковски от прокурора от Главната прокуратура Михаил Дойчев. Двамата адвокати, които са завели делата за отмяната, са получили два хонорара – единият над един милион, а другият точно един милион лева. Но да не ви занимавам с подробности...

ВЪПРОС: Еднолично ли е решението за отпускането на кредита?

Милен Кантарджиев: Подписано е и от двамата ръководители. Аз открай време се занимавам с разследване на системата на банките – още от 1987 г. Забелязвам, че напоследък всяка една банка се стреми да си създаде свое лоби и да се обвърже с представители на властта. Знаете ли например лобито на банка „Електроника“? Вижте кои са в съвета на директорите и ще разберете...

От всички представители на компетентните органи, явили се пред комисията, най-силно ме впечатлява Милен Кантарджиев. Докато Ангел Ганев, Кръстьо Комитов и Ангел Александров едва-едва открехват вратата на конкретните обстоятелства,

Милен Кантарджиев я отваря широко. При това с една налагаща се решителност, като боец от звено за бързо реагиране.

Застанал в рамката на тази врата, той сякаш ми казва: „Вливай! Какво чакаш? Дай гласност на банковите потайности! Нашата общественост трябва да знае, че под похлупака на банковата тайна се вършат купища престъпления!“

Слушайки го, усещам тръпките на журналистическата страст. Той направо ми подхвърля темата. Посочва ми и банката, която може да стане прицел на интереса ми. „ЕЛЕКТРОНИКА“! Банката с мощно лоби и в правителството, и в президентството, и в Народното събрание.

На няколко пъти Милен Кантарджиев казва „Да не ви занимавам с подробностите“ и с нехайно снизхождение прескача много факти и условия, които могат да уплътнят картината на финансовите похищения. На мен като журналист подробностите винаги са ми влизали в работата. Затова веднага след изслушването стискам ръката му и споделям, че съм силно впечатлен. Изразявам желание да се срещнем за един по-обстоятелствен разговор.

– Няма проблем! – казва и ме кани на работното си място в Софийския централен затвор.

Слагам журналистическия тиган на печката, сипвам олиото да бръждее и отивам с голяма кошница за едра риба. Минавам през многото проверки и бариери, докато стигна до кабинета на заместник-ръководителя на столичната следствена служба, зареден с репортерски касетофон, фотоапарат, химикалки, бележници и какви ли не още професионални „риболовни“ принадлежности.

Кабинетът на Милен Кантарджиев е разхвърлян, сякаш токущо е бил грубо претърсван. Отворена каса. Зейнали шкафове. Върху бюрото и масичката безредно намятани папки.

Милен Кантарджиев се мъчи да въведе някакъв ред в хаоса. Взира се в папките (делата) и ги сортира на купчини по свое текване.

Като ме вижда, някак разсеяно се усмихва:

– Извинявам се, но няма да можем да говорим за нищо.

– Защо?

– Напускам. Ще дойде комисия. Трябва да сдам багажа.

Не мога да разбера дали напуска принудително или по собствено желание. От 10 ноември двете основни политически сили

грубо играят с кадрите на МВР. През 1990 г. генерал Атанас Семерджиев уволнява наведнъж над 5000 души. След него Йордан Соколов безпощадно изхвърля на улицата още 2500. При тази безогледна сеч службите на МВР изпадат във функционална немощ. Добрите специалисти се заменят с послушни лаици.

Гледам го с подканяща изненада, сякаш очаквам да чуя обяснение.

– Отивам на работа в една банка.

Изненадата ми преминава в смайване. Как е възможно човекът, който така задълбочено се занимава с банковите афери и знае твърде много, да преджапва бродя от държавния към частния интерес? Вероятно в душата му се е загнездила дълбока обида от съдебната безполезност на разследванията му.

Питам го в коя банка ще прилага прекалено скъпия си натрупан опит. Той отсича със свойствената си директност:

– Няма да ви кажа.

По-сетне от негови колеги разбирам, че Милен Кантарджиев е постъпил на работа в звеното за сигурност към Туристспортбанк на Емил Кюлев...

XIII

Захапал съм вече темата за банковите грабежи и никой не може да ме отклони от нея.

Свързвам се по телефона със секретарката на управителя на „Електроника“ Живко Стоименов, давам си координатите и моля за среща с шефа ѝ във време и място, удобно за него. Минава ден-два-три. Никакъв отклик.

Отново се свързвам по телефона.

– Господин Стоименов е много зает и в близките дни не може да ви приеме.

Прескачам до банката. Разбирам, че Стоименов е в кабинета си, но секретарката бойко препречва пътя ми:

– Има чуждестранни гости – обяснява, явно заблуждавайки ме.

– Кажете му, че започвам проверка. Ако не ме приеме, ще намеря начин да се справя и без него.

– Ще му предам – обещава секретарката.